

เศรษฐศาสตร์การเมือง ไม่สามารถเสนอทางออก ให้กับสังคมไทยได้ จริงหรือ?

ปัจจุบันแนวทางวิเคราะห์ปัญหาเศรษฐกิจสังคมแบบเศรษฐศาสตร์การเมือง กำลังเป็นที่รู้จักหรืออย่างน้อยก็ได้รับการยอมรับว่ามีอยู่มากขึ้น เมื่อเทียบกับสิบปีก่อนที่พวกนักวิชาการกระแสหลัก โดยเฉพาะนักเศรษฐศาสตร์แนวนีโอคลาสสิก แทบไม่ยอมรับว่าสิ่งที่เรียกว่าเศรษฐศาสตร์การเมืองอยู่เลย

อย่างไรก็ตาม ขณะที่ด้านหนึ่งเศรษฐศาสตร์การเมืองเป็นที่ยอมรับว่ามีอยู่มากขึ้น อีกด้านหนึ่งก็ได้มีกระแสความคิดคัดค้าน-วิพากษ์วิจารณ์เศรษฐศาสตร์การเมืองเกิดขึ้นควบคู่กันไป กระแสคัดค้าน-วิพากษ์วิจารณ์ที่สำคัญประเด็นหนึ่งก็คือ

กระแสวิจารณ์ว่านักวิชาการแนวเศรษฐศาสตร์การเมืองสนใจแค่เรื่องมหภาคหรือเรื่องระบบโครงสร้างเศรษฐกิจสังคม มากกว่าเรื่องที่เป็นปัญหา จุลภาคที่เฉพาะเจาะจง หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเฉพาะหน้า, นโยบายระยะสั้น ที่โยงไปถึงประเด็นว่าพวกเศรษฐศาสตร์การเมืองมักถนัดแต่การวิพากษ์วิจารณ์ว่าระบบโครงสร้างเศรษฐกิจสังคม, นโยบาย, มาตรการของรัฐไม่ใช่อะไรเท่านั้น แต่ไม่เคยเสนอทางออกที่เป็นไปได้ว่า 'แล้วควรจะทำอย่างไร?'

การวิจารณ์เช่นนี้เกิดขึ้นเพราะวิธีการมองปัญหาของผู้วิจารณ์ซึ่งเป็นพวกนักวิชาการกระแสหลักหรือทัศนะถูกครอบงำด้วยวิชาการกระแสหลัก

นั้นแตกต่างจากนักวิชาการแนวเศรษฐศาสตร์การเมืองโดยขั้นพื้นฐาน กล่าวคือ พวกกระแสหลักจะมองปัญหาแบบแยกเป็นส่วน ๆ โดดเดี่ยวออกจากกัน มองสาเหตุของปัญหาอยู่ที่ปรากฏการณ์เฉพาะเรื่อง ดังนั้นการเสนอวิธีแก้ปัญหาก็มุ่งที่จะแก้ปัญหาเฉพาะเรื่อง และมักเน้นที่การเสนอสิ่งที่สามารถนำไปใช้เป็นนโยบายหรือปฏิบัติได้ในระยะสั้น (เช่นปัญหาการขาดดุลการค้า, การขาดดุลชำระเงิน, เงินเฟ้อ เงินทุนสำรองร่อยหรอ ฯลฯ) ในขณะที่พวกเศรษฐศาสตร์การเมือง มองปัญหาแบบเชื่อมโยงกันเป็นระบบ โดยมองถึงเศรษฐกิจสังคมทั้งหมด ที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (ทั้งระยะสั้นและยาว) ดังนั้น การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา จึงวิเคราะห์ถึงโครงสร้างของเศรษฐกิจสังคม และเสนอทางแก้ที่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอย่างถึงรากถึงโคน (radical) ซึ่งจะต้องเผชิญกับการคัดค้านจากฝ่ายที่มีอิทธิพลและผลประโยชน์ และหมายถึงว่ามันมักจะไม่มีทางเป็นนโยบายในระยะสั้นได้

ดังนั้นการที่พวกเศรษฐศาสตร์การเมืองสนใจปัญหา เช่น การลดค่าเงินบาทค่อนข้างน้อย หรือได้แต่วิจารณ์โดยไม่เสนอทางเลือกอื่นที่เป็นรูปธรรมชัดเจนเท่ากับพวกเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก จึงมีสาเหตุหลักมาจากวิธีการมองปัญหาที่ต่างกันมาตั้งแต่

เศรษฐศาสตร์การเมือง ไม่สามารถเสนอทางออก ให้กับ สังคมไทยได้ จริงหรือ?

ต้น ในสายตาของพวกเขาเศรษฐศาสตร์การเมือง การลดค่าเงินบาทเป็นเพียงปรากฏการณ์เล็ก ๆ ในเส้นทางอันใหญ่โตและคาดเดายากของการพัฒนาแบบทุนนิยม ซึ่งจะต้องเจอความขัดแย้ง, วิกฤติ, การปรับตัว, ความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาลักษณะเฉพาะหน้าครั้งแล้วครั้งเล่า โดยที่ไม่ว่ารัฐบาลจะแก้ปัญหาลักษณะเฉพาะหน้าครั้งนี้ได้หรือไม่ได้ ก็ไม่ได้ทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างสำคัญแต่ประการใด

แต่แต่ละปรากฏการณ์เล็ก ๆ ความขัดแย้งและวิกฤติแต่ละครั้ง ก็มีความหมายส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจสังคมในระยะยาวด้วย นักเศรษฐศาสตร์การเมืองเข้าใจดีว่า การเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณที่ละเล็กละน้อยนั่นเอง ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างชนิดถอนรากถอนโคน ที่เรียกว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพ เพียงแต่ว่าเนื่องจากพลังทรัพยากรของพวกนักวิชาการแนวเศรษฐศาสตร์การเมืองมีน้อยกว่าของนักวิชาการกระแสหลักหลายสิบเท่า จึงไม่สามารถที่จะแยกกันไปศึกษาวิเคราะห์ปัญหาจุลภาคแต่ละปัญหาได้อย่างละเอียดเหมือนนักวิชาการกระแสหลัก แต่แม้กระนั้น นักวิชาการเศรษฐศาสตร์การเมืองที่สนใจและทำงานวิเคราะห์ในเรื่องปัญหาจุลภาคตามหน้านิตยสาร และหนังสือพิมพ์ก็มีอยู่หลายคน

การวิจารณ์พวกเศรษฐศาสตร์การเมืองว่าถนัดแต่วิพากษ์วิจารณ์ การจัดการเศรษฐกิจสังคมที่ทำได้ไม่ดี อย่างนั้นอย่างนี้ แต่ไม่ได้เสนอทางออกที่สามารถใช้เป็นนโยบายปฏิบัติ หรือมีความเป็นไปได้ในระยะสั้นนั้น ก็เป็นการมองจากกรอบของนักวิชาการกระแสหลัก ที่มองปัญหาสาเหตุของปัญหาแบบแยกเป็นส่วน ๆ อย่างกลไก และมักจะมองว่าสาเหตุของปัญหา คือเรื่องทางเทคนิค (ซึ่งรวมทั้งการบริหารจัดการ) ในขณะที่พวกเศรษฐศาสตร์การเมือง มองปัญหาแบบเชื่อมโยงกันเป็นระบบแบบวิภาษวิธี และเห็นว่าสาเหตุสำคัญของปัญหาอยู่ที่ปัญหาการจัดการความสัมพันธ์ของคนในการผลิต-การกระจาย มากกว่าปัญหาทางเทคนิควิทยา ที่พวกเศรษฐศาสตร์การเมืองไม่สนใจในการเสนอสิ่งที่เป็นนโยบายเชิงปฏิบัติในระยะสั้นสำหรับวิกฤติของรัฐปัจจุบันได้ เพราะพวกเศรษฐศาสตร์การเมืองไม่เห็นด้วยกับการให้ยาแก้สาเหตุที่เป็นเพียงปรากฏการณ์ เพื่อลดความขัดแย้ง ลดปัญหาเฉพาะหน้าระยะสั้นเท่านั้น แต่ต้องการผ่าตัดเพื่อเยียวยาสาเหตุที่เป็นรากเหง้าของปัญหาอย่างแท้จริง

ประเด็นที่สำคัญอีกอย่างคือ เนื่องจากพวกเศรษฐศาสตร์การเมืองถือว่ารัฐและชนชั้นผู้มีอำนาจคือตัวผู้สร้างปัญหาเสียเอง ผู้มีอำนาจจึงไม่มีทางที่จะ

เศรษฐศาสตร์การเมือง ไม่สามารถเสนอทางออก ให้กับสังคมไทยได้ จริงหรือ?

รับข้อเสนอทางแก้ไขของพวกเขาเศรษฐศาสตร์การเมืองไปใช้เป็นนโยบายได้ เศรษฐศาสตร์การเมืองจึงเน้นถึงการให้การศึกษาและเผยแพร่ความคิดสู่ประชาชน เพื่อให้สังคมมีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงในระยะยาวมากกว่านี้ ทั้งนี้เป็นเพราะจริง ๆ แล้วปัญหาการเปลี่ยนแปลงพัฒนาสังคมนั้นเป็นปัญหาที่ประชาชนส่วนใหญ่ในสังคม ควรจะ ได้มีส่วนร่วมในการขบคิด และในการเสนอทางออกด้วยตัวของเขาเอง ไม่ใช่การมอบให้ชนชั้นผู้นำ เช่น นักการเมือง, ข้าราชการ, ปัญญาชน กลุ่มหนึ่งกลุ่มใดเป็นผู้กำหนด แต่ในสภาพสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา และได้รับข่าวสารข้อมูลอย่างแท้จริงทั่วถึง รวมทั้งไม่มีสิทธิ์มีเสียงทางเศรษฐกิจการเมืองในการที่จะไปกำหนดหรือมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเท่าที่ควร พวกนักวิชาการหรือปัญญาชนในความหมายกว้างที่รวมถึงข้าราชการด้วย จึงมีอิทธิพลอย่างมากในการเสนอแนะและกำหนดนโยบายพัฒนาและเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจสังคม

การที่ความรู้ถูกผูกขาดในมือคนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะเป็นคนกลุ่มน้อยที่มีผลประโยชน์แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ที่เป็นประชาชนธรรมดาชาวนาชาวไร่คนงาน พ่อค้าย่อย เสมียน พนักงานชั้นผู้น้อย นั้นทำให้คนกลุ่มน้อยสามารถบิดเบือนวิชาความรู้เพื่อผลประโยชน์ของพวกเขาและชนชั้นเจ้าของ ผู้ควบคุมปัจจัยการผลิตที่ให้ผลประโยชน์แก่เขาได้ทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว การเกิดขึ้นของแนววิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์การเมือง มิได้มีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อเสนอทางเลือกที่แตกต่างไปจากเส้นทางเดินนักวิชาการกระแสหลักเท่านั้น หากยังต้องการทำลายการผูกขาดทางวิชาการและความรู้ และกระจายความรู้และความจริงไปสู่ชนส่วนใหญ่ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และอย่างมีอิสระเสรีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ จุดมุ่งหมายของนักเศรษฐศาสตร์การเมือง จึงไม่ใช่เพื่อมาแทนที่นักวิชาการกระแสหลักด้วยการทำตนเป็นผู้เชี่ยวชาญเสนอทางเลือกสำเร็จรูปให้กับสังคมไทย เพราะเราไม่เชื่อในระบบผู้เชี่ยวชาญอย่างสุดโต่ง และไม่เชื่อในเรื่องคำตอบสำเร็จรูป แต่เราเชื่อในประชาธิปไตย เสรีภาพ และความจริง.